

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до семінарських занять та самостійної роботи
з дисципліни «Університетські студії та основи наукових досліджень»
для здобувачів освітнього ступеня бакалавра
спеціальностей В10 «Філософія» та С2 «Політологія»
денної форми навчання

Черкаси
2025

УДК 378.091.33:001.8
М54

Затверджено Вченою радою ФГТ
протокол № 8 від 08.12.2025 р.
згідно рішення кафедри
філософських і політичних наук,
протокол № 4 від 21.11.2025 р.

Упорядник: Рилова О.Ю., викладач

Рецензент: Даценко В. С., к.ф.н., доцент

М 54 **Методичні рекомендації до семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни «Університетські студії та основи наукових досліджень»** для здобувачів освітнього ступеня бакалавра зі спеціальностей В10 «Філософія» та С2 «Політологія» денної форми навчання / [Упоряд. Рилова О.Ю.]; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси: ЧДТУ, 2025. 48 с. Назва з титульного екрана.

У методичних рекомендаціях міститься інформація щодо підготовки до семінарських занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Університетські студії та основи наукових досліджень». Подано питання для підготовки здобувачів освіти за темами семінарських занять, теми доповідей, есе і презентацій, питання для повторення та обговорення, список рекомендованої літератури, тестові завдання для контролю знань. Для студентів спеціальностей В10 «Філософія» та С2 «Політологія».

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Тематичний план навчальної дисципліни	6
2. Структура семінарських занять	7
3. Перелік питань для підсумкового контролю	42
4. Критерії оцінювання	44
Список використаної літератури	48

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Університетські студії та основи наукових досліджень» покликана ознайомити здобувачів освіти із специфікою функціонування сучасного університету, його головними завданнями, принципами організації та ключовими концепціями класичної університетської освіти. Особлива увага приділяється формуванню цілісного уявлення про структуру закладів вищої освіти, закономірності їх розвитку та роль університету у суспільстві.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Університетські студії та основи наукових досліджень» здобувачі освіти послідовно розглядають основні закони України, що регулюють сферу освіти та освітню діяльність у галузі вищої освіти, а також історію інтеграції української системи освіти у європейський освітній простір, зокрема ключові положення Болонської декларації. На заняттях висвітлюється значення академічної доброчесності та етичних стандартів, що є невід'ємною частиною освітнього процесу та наукової діяльності здобувачів вищої освіти.

Навчання у закладі вищої освіти автоматично пов'язує студента з науковою діяльністю, зокрема через студентську науково-дослідну роботу. Це є необхідним елементом формування професійної компетентності та розвитку як кваліфікованого спеціаліста, так і майбутнього науковця. Оволодіння програмними матеріалами та систематичне удосконалення знань сприяють формуванню критичного мислення та здатності працювати з науковою інформацією в умовах її постійного зростання.

Змістовність вищої освіти полягає не лише у підготовці спеціалістів певної сфери, а й у розвитку навичок самоосвіти, умінь аналізувати процеси й явища незалежно від професійної спрямованості. Знання методології, методів та організації науково-дослідної діяльності допомагає здобувачам вищої освіти реалізовувати власне бачення дослідницького процесу, готувати курсові та кваліфікаційні роботи, розвивати раціональне та творчо-пошукове мислення.

Методичні рекомендації до семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни «Університетські студії та основи наукових досліджень» укладено відповідно до освітньо-професійних програм здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» спеціальностей В10 «Філософія» та С2 «Політологія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історія становлення та розвитку університетської освіти, методи, методологія та система організації науково-дослідницької діяльності, що включає виникнення ідеї, постановку теми та мети, формулювання гіпотез, проведення експериментів, аналіз результатів та впровадження знань; теоретичні та практичні аспекти наукового пізнання, що спрямовані на відкриття закономірностей реального світу та їх застосування на практиці.

Метою викладання навчальної дисципліни «Університетські студії та основи наукових досліджень» є розкриття закономірностей проведення наукових

досліджень, методики проведення, аналізу та обробки результатів, формування у здобувачів вищої освіти цілісної системи знань про науково-дослідну роботу.

Завдання курсу: сформувати у студентів цілісну систему знань про наукові дослідження, особливості їх проведення; забезпечити оволодіння студентами основами методології та методики наукового дослідження; надати уявлення про різноманіття методів організації та проведення наукових досліджень; забезпечити оволодіння майбутніми бакалаврами вміннями здійснювати науковопошукову діяльність, розвивати свій творчий потенціал; розкрити специфічні ознаки, притаманні проведенню наукових досліджень у вищій школі; сформувати у студентів цілісну наукову картину світу, професійний світогляд.

Результатом навчання має стати розуміння сутності та структури університетської освіти в контексті Болонського процесу; розуміння сучасної наукової картини світу, її основних проблем та суперечностей; набуття навичок написання філософських текстів; вміння викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано; вміння уникати симуляцій, плагіату та інших виявів академічної недоброчесності у сфері професійної діяльності або навчання; вміння представляти результати досліджень у формах звітів, рефератів, есе, публікацій та публічних обговорень тощо.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин 4 кредити ЄКТС. Форма підсумкового контролю успішності навчання – іспит.

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назва теми	Форми організації навчання, кількість годин		
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль № 1. Логіка та основи методології проведення наукових досліджень				
1.	Ідея та місія сучасного університету	4	2	9
2.	Наука як особлива форма людської діяльності: сутність та еволюція. Проблема наукового пізнання у сучасній філософії	4	2	9
3.	Види, етапи та обґрунтування доцільності проведення наукового дослідження. Методи наукових досліджень	4	2	9
4.	Інформаційне забезпечення наукових досліджень	4	2	9
	Разом за змістовий модуль № 1	16	8	36
Змістовий модуль № 2. Особливості проведення студентських наукових досліджень у закладах вищої освіти				
5.	Форми відображення результатів наукових досліджень	4	2	9
6.	Написання курсової/кваліфікаційної роботи	4	2	9
7.	Підготовка та написання тез конференції, наукової статті	4	2	9
8.	Оцінки ефективності результатів наукових досліджень	4	2	9
	Разом за змістовий модуль № 2	16	8	36
	Всього	32	16	72

2. СТРУКТУРА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль № 1. Логіка та основи методології проведення наукових досліджень

Тема: Ідея та місія сучасного університету

Мета: сформувати у здобувачів вищої освіти цілісне філософсько-соціокультурне розуміння ідеї, місії та корпоративної сутності сучасного університету в умовах трансформації класичних моделей вищої освіти.

Завдання: проаналізувати еволюцію університету як соціального інституту, розкрити зміст понять «ідея» і «місія» університету та визначити специфіку його самовизначення у сучасному інформаційному суспільстві.

План

1. Поява перших європейських університетів.
2. Інтерпретація понятійного комплексу «університет – корпорація».
3. Специфіка корпоративної сутності сучасного університету.
4. Структура понять «ідея» та «місія» університету.
5. Криза класичних моделей університету у контексті переходу від індустріалізму до інформаційної епохи.
6. Самовизначення сучасного університету.
7. Погляди сучасних дослідників вищої школи на ідею університету.
8. Соціокультурні підстави для формулювання місії сучасного університету.
9. Залежність структурних особливостей університету та його місії.

Питання для самоконтролю

1. Поясніть соціально-історичні умови виникнення перших європейських університетів.
2. У чому полягала принципова новизна університету як освітньої інституції Середньовіччя?
3. Розкрийте значення поняття *universitas* у контексті корпоративної організації університету.
4. Поясніть, чому університет можна розглядати як особливий тип корпорації.
5. Визначте відмінності між середньовічною та сучасною університетською корпорацією.
6. Охарактеризуйте поняття «ідея університету» у філософському сенсі.
7. Чим відрізняється ідея університету від його місії?
8. Назвіть основні класичні моделі університету (Гумбольдтівська, наполеонівська тощо).
9. У чому полягає криза класичних моделей університету в інформаційну епоху?
10. Проаналізуйте вплив ринкових механізмів на сучасний університет.

11. Що означає самовизначення університету в умовах глобалізації?
12. Поясніть роль академічної свободи у формуванні ідеї університету.
13. Назвіть ключові соціокультурні чинники, що впливають на формулювання місії університету.
14. Як структура університету відображає його місію?
15. Сформулюйте власне бачення місії сучасного українського університету.

Теми презентацій, рефератів, есе

1. Від середньовічного університету до сучасного: еволюція ідеї університету.
2. Модель університету Гумбольдта: свобода викладання та дослідження.
3. Філософія освіти Джона Ньюмена і концепція університету як осередку культури.
4. Академічна свобода як головна цінність університетського середовища.
5. Ідея університету у XX–XXI ст.: між гуманізмом і технологічністю.
6. Освітня, наукова та соціальна місія університету: пошук балансу.
7. Університет як простір формування громадянського суспільства.
8. Місія університету у добу штучного інтелекту та цифрової трансформації.
9. Університет як агент інновацій та сталого розвитку.
10. Етика університету: академічна доброчесність і відповідальність перед суспільством.
11. Український університет у глобальному освітньому просторі: виклики і перспективи.
12. Роль університетів України у формуванні національної ідентичності.
13. Автономія університету в Україні: міф чи реальність?
14. Місія університету в умовах війни: освіта, наука, стійкість.
15. Цифрові кампуси, віртуальні університети та зміна освітніх форматів.
16. Глобальні рейтинги і справжня якість освіти: оцінка ефективності університету.
17. Чи залишиться університет головним джерелом знань у майбутньому світі?

Тести для контролю знань за темою

1. Перші європейські університети виникли у:

- а) античну епоху;
- б) ранній Новий час;
- в) епоху Середньовіччя;
- г) XIX столітті.

2. Термін *universitas* первісно означав:

- а) будівлю для навчання;
- б) систему дисциплін;
- в) корпорацію осіб;
- г) державну установу.

3. Яка риса є визначальною для університету як корпорації?

- а) комерційна діяльність;
- б) автономія;
- в) державний контроль;
- г) ієрархічність.

4. Гумбольдтівська модель університету акцентує на:

- а) прикладних знаннях;
- б) єдності навчання і дослідження;
- в) підготовці державних службовців;
- г) дистанційній освіті.

5. Ідея університету насамперед пов'язана з:

- а) адміністративною структурою;
- б) філософським обґрунтуванням його призначення;
- в) фінансуванню;
- г) навчальними планами.

6. Місія університету – це:

- а) абстрактний ідеал;
- б) нормативно закріплена мета діяльності;
- в) форма власності;
- г) освітній стандарт.

7. Класичні моделі університету формувалися в умовах:

- а) інформаційного суспільства;
- б) постіндустріалізму;
- в) індустріальної епохи;
- г) цифрової економіки.

8. Ознакою кризи класичного університету є:

- а) зростання кількості студентів;
- б) розмивання академічних цінностей;
- в) підвищення автономії;
- г) розвиток науки.

9. Самовизначення університету означає:

- а) вибір спеціальностей;
- б) формування власної ідентичності;
- в) зміну керівництва;
- г) оптимізацію фінансів.

10. Академічна свобода передбачає:

- а) відсутність контролю;
- б) свободу наукового пошуку;
- в) комерціалізацію освіти;
- г) ідеологічну нейтральність держави.

11. Сучасний університет функціонує переважно в умовах:

- а) локальності;
- б) замкненості;
- в) глобалізації;
- г) ізоляції.

12. Корпоративна сутність університету проявляється у:

- а) конкуренції між студентами;
- б) солідарності академічної спільноти;
- в) ринковій боротьбі;
- г) державному управлінні.

13. Соціокультурна функція університету полягає у:

- а) підготовці кадрів;
- б) збереженні та трансляції культури;
- в) економічному зростанні;
- г) технологічних інноваціях.

14. Інформаційна епоха змінює університет через:

- а) ліквідацію науки;
- б) цифровізацію знання;
- в) зменшення доступу до освіти;
- г) відмову від досліджень.

15. Місія університету залежить від:

- а) кількості студентів;
- б) соціокультурного контексту;
- в) рейтингу;
- г) матеріальної бази.

16. Класичний університет орієнтувався насамперед на:

- а) ринок праці;
- б) формування цілісної особистості;
- в) короткострокові навички;
- г) масову освіту.

17. Сучасна критика університету пов'язана з:

- а) надлишком традицій;
- б) комерціалізацією освіти;
- в) автономією;
- г) гуманізацією знання.

18. Ідея університету має:

- а) виключно історичний характер;
- б) нормативно-філософський характер;
- в) технічне значення;
- г) прикладну спрямованість.

19. Структура університету відображає:

- а) його бюджет;
- б) його місію;
- в) кадрову політику;
- г) зовнішні вимоги.

20. Сучасний університет поєднує:

- а) традицію і інновацію;
- б) освіту і бізнес;
- в) навчання і контроль;

г) науку і менеджмент.

Список рекомендованої літератури

1. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / за ред.: В. Г. Кременя, С. М. Ніколаєнка. Київ : Знання, 2005. 327 с.
2. Вища освіта України і Болонський процес : навч. Посіб. / за ред.: В. Г. Кременя. Тернопіль : Навчальна книга, 2004. 384 с.
3. Ідея університету: Антологія / упоряд.: М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська. Львів : Літопис, 2002. 304 с.
4. Рилова О.Ю. Причини та суперечливість масовізації вищої освіти. *Культурологічний альманах*. 2023. № 2. С. 197–203. DOI: 10.31392/cult.alm.2023.2.27.
5. Рилова О.Ю. Світові тенденції розвитку вищої освіти та її якість. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2021. Вип. 32. С. 98–102. DOI: 10.32837/apfs.v0i32.1033.
6. Товканець Г. В. Університетська освіта : навчально-методичний посібник. Київ : Кондор, 2018. 182 с.

Тема: Наука як особлива форма людської діяльності: сутність та еволюція. Проблема наукового пізнання у сучасній філософії

Мета: сформувати у здобувачів вищої освіти цілісне уявлення про науку як специфічну форму духовно-практичної діяльності людини, як систему знань і соціальний інститут; розкрити еволюцію наукового пізнання та основні філософські проблеми науки в сучасному світі; сприяти усвідомленню ролі науки у розвитку суспільства, культури і особистості дослідника.

Завдання: з'ясувати сутність науки та її специфіку; розкрити сутність науки як системи знань і соціального інституту; проаналізувати функції та класифікацію наук; охарактеризувати організацію науково-дослідної діяльності в Україні; визначити вимоги до особистості вченого та особливості наукової діяльності; осмислити проблеми наукового пізнання в сучасній філософії науки, розвивати навички критичного мислення й аргументованого аналізу.

План

1. Визначення науки, її значимість для людства.
2. Наука як система знань.
3. Функції науки.
4. Класифікація наук.
5. Організація науково-дослідної діяльності в Україні.
6. Формування вченого як особистості та режим його праці.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає специфіка науки як форми людської діяльності?
2. Які основні підходи до визначення науки існують у філософії?

3. Як наука поєднує пізнавальну, практичну та соціальну функції?
4. Що означає розуміння науки як системи знань?
5. Які функції науки є визначальними для сучасного суспільства?
6. У чому полягають труднощі класифікації наук?
7. Які критерії поділу наук використовуються найчастіше?
8. Як змінилася роль науки в умовах постіндустріального суспільства?
9. Які особливості організації наукової діяльності в Україні?
10. Які якості є необхідними для формування вченого як особистості?
11. Що таке науковий стиль мислення?
12. У чому полягають основні проблеми наукового пізнання в сучасній філософії науки?

Теми презентацій, рефератів, есе

1. Наука як форма духовного виробництва: мета, цінності, методи.
2. Від міфу до науки: історичні етапи становлення наукового мислення.
3. Структура наукової діяльності: суб'єкт, об'єкт, метод, результат.
4. Наукове знання та його особливості: системність, об'єктивність, перевірюваність.
5. Взаємозв'язок науки, освіти й інновацій: трикутник знань у сучасному світі.
6. Наукова революція XVII століття і народження класичної науки.
7. Некласична і постнекласична наука: нове бачення об'єкта та суб'єкта пізнання.
8. Еволюція наукової раціональності: від позитивізму до постпозитивізму.
9. Наука як соціальний інститут: функції, організація, відповідальність.
10. Етика науки і проблема наукової доброчесності.
11. Наука і влада: чи можлива «незалежна наука»?
12. Відповідальність ученого перед суспільством у добу технологічних ризиків.
13. Наука і релігія: конфлікт чи діалог світоглядів?
14. Емпіризм, раціоналізм, конструктивізм: сучасні підходи до наукового пізнання.
15. Постмодерністська філософія науки: чи існує «єдина істина»?
16. Гендерні, культурні та етичні виміри наукового пізнання.
17. Метафізика науки: чи є наука поза філософією?
18. Цифрова революція і нова епістемологія: як змінюється наукове пізнання у XXI столітті.
19. Наука в епоху інформаційних війн і дезінформації: криза довіри до знання.
20. Майбутнє науки: гуманізація чи технократизація пізнання?

Тести для контролю знань за темою

1. Наука – це:

- а) форма релігійної свідомості;

- б) специфічна форма пізнавальної діяльності, спрямована на отримання об'єктивного знання;
- в) різновид художньої творчості;
- г) сукупність повсякденних уявлень.

2. Основною метою науки є:

- а) збереження традицій;
- б) пояснення міфологічних уявлень;
- в) здобуття, обґрунтування та систематизація знань про дійсність;
- г) формування моральних норм.

3. Наука як система знань характеризується:

- а) суб'єктивністю;
- б) фрагментарністю;
- в) логічною впорядкованістю та доказовістю;
- г) емоційністю.

4. Яка функція науки пов'язана з передбаченням майбутніх процесів?

- а) світоглядна;
- б) освітня;
- в) прогностична;
- г) ідеологічна.

5. До соціальних функцій науки належить:

- а) створення художніх образів;
- б) вплив на соціальний розвиток і прийняття рішень;
- в) формування релігійної віри;
- г) відтворення міфів.

6. Класифікація наук – це:

- а) заперечення міждисциплінарності;
- б) поділ наук за певними критеріями та ознаками;
- в) протиставлення гуманітарних і технічних знань;
- г) історичний анахронізм.

7. За об'єктом дослідження науки поділяють на:

- а) теоретичні і практичні;
- б) природничі, соціальні та гуманітарні;
- в) класичні і некласичні;
- г) фундаментальні і прикладні.

8. Фундаментальні науки спрямовані на:

- а) вирішення прикладних задач;
- б) комерціалізацію знань;
- в) виявлення загальних законів і принципів реальності;
- г) технічне конструювання.

9. Прикладні науки орієнтовані на:

- а) абстрактне мислення;
- б) практичне використання наукових знань;
- в) формування ідеології;
- г) філософське осмислення.

10. Наука як соціальний інститут передбачає:

- а) стихійний характер діяльності;
- б) наявність норм, установ і професійної спільноти;
- в) відсутність регулювання;
- г) індивідуальну творчість без правил.

11. Організація науки в Україні ґрунтується:

- а) виключно на приватних ініціативах;
- б) на державній, академічній та університетській формах;
- в) на релігійних інституціях;
- г) на неформальних гуртках.

12. Основною ланкою підготовки наукових кадрів є:

- а) школа;
- б) коледж;
- в) заклади вищої освіти та наукові установи;
- г) громадські організації.

13. Формування вченого як особистості передбачає:

- а) лише природні здібності;
- б) поєднання знань, цінностей і наукової етики;
- в) випадковий інтерес;
- г) формальну освіту без практики.

14. Наукова етика регулює:

- а) політичну поведінку;
- б) релігійні переконання;
- в) норми відповідальності та доброчесності дослідника;
- г) художній стиль.

15. Режим праці вченого характеризується:

- а) повною регламентацією;
- б) відсутністю дисципліни;
- в) поєднанням творчості та самодисципліни;
- г) випадковістю.

16. Філософія науки вивчає:

- а) лише історію відкриттів;
- б) технічні винаходи;
- в) загальні засади, методи та межі наукового пізнання;
- г) навчальні програми.

17. Проблема істини в науці пов'язана з:

- а) вірою;
- б) авторитетом;
- в) відповідністю знань об'єктивній реальності;
- г) традицією.

18. Сучасна філософія науки наголошує на:

- а) абсолютній нейтральності науки;
- б) соціальній та культурній зумовленості пізнання;
- в) відмові від раціональності;

г) домінуванні міфу.

19. Міждисциплінарність означає:

- а) ізоляцію наук;
- б) заперечення спеціалізації;
- в) взаємодію та синтез різних наукових дисциплін;
- г) заміну науки філософією.

20. Значення науки для людства полягає у:

- а) збереженні традиційного способу життя;
- б) розвитку знань, технологій і суспільного прогресу;
- в) підтримці міфологічного мислення;
- г) відмові від практики

Список рекомендованої літератури

1. Колесников О. В. Основи наукових досліджень. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 144 с.
2. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Київ : Алерта, 2019. 492 с.
3. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 135 с.
4. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Львів : Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с.
5. Основи наукових досліджень: методологія і практика : навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей / за заг. ред. І. В. Тимошенкова. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2019. 252 с.
6. Палеха Ю., Леміш Н. Основи науково-дослідної роботи : навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2017. 336 с.

Тема: Види, етапи та обґрунтування доцільності проведення наукового дослідження. Методи наукових досліджень

Мета: сформувавши у здобувачів вищої освіти системне уявлення про логіку, структуру та етапи наукового дослідження, його категоріальний апарат і методологічні засади; розкрити сутність і різновиди методів наукового пізнання; сприяти розвитку навичок коректного планування, обґрунтування та здійснення наукового дослідження у сфері філософії та політології.

Завдання: з'ясувати зміст і значення основних категорій наукового дослідження; охарактеризувати види та етапи наукових досліджень; розкрити логіку організації науково-дослідної роботи; сформувавши вміння коректно формулювати тему, об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження; проаналізувати типологію та специфіку методів наукового пізнання; показати роль загальнонаукових, філософських і спеціальних методів, експерименту, прогнозування та системного підходу у науковому дослідженні.

План

1. Категоріальний апарат наукового дослідження. Суть, мета, об'єкт і предмет наукового дослідження.
2. Види та етапи наукових досліджень.
3. Етапи науково-дослідної роботи.
4. Формулювання теми дослідження.
5. Визначення предмета, об'єкта, мети та завдання дослідження.
6. Порядок здійснення наукового дослідження.
7. Поняття та типологія методів наукового дослідження.
8. Загальнонаукові методи.
9. Філософський метод дослідження.
10. Сутність, мета, функції наукового експерименту.
11. Наукове прогнозування як метод дослідження: зміст, основні види та технології здійснення.
12. Системний підхід у наукових дослідженнях.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність наукового дослідження?
2. Які основні категорії складають категоріальний апарат наукового дослідження?
3. Чим відрізняються об'єкт і предмет дослідження?
4. Які види наукових досліджень виокремлюють у сучасній науці?
5. Які етапи проходить наукове дослідження?
6. У чому полягає логіка науково-дослідної роботи?
7. Які вимоги висуваються до формулювання теми дослідження?
8. Як співвідносяться мета і завдання дослідження?
9. Що означає обґрунтування доцільності наукового дослідження?
10. Що таке метод наукового дослідження?
11. Які основні групи методів наукового пізнання існують?
12. У чому полягає специфіка загальнонаукових методів?
13. Яке значення має філософський метод у науці?
14. Що таке науковий експеримент і які його функції?
15. Яку роль відіграє наукове прогнозування у дослідженнях?
16. У чому полягає сутність системного підходу?

Теми презентацій, рефератів, есе

1. Поняття та основні характеристики наукового дослідження.
2. Класифікація наукових досліджень: фундаментальні, прикладні, експериментальні.
3. Основні етапи наукового дослідження: від ідеї до впровадження результатів.
4. Формулювання проблеми та вибір теми дослідження: критерії актуальності і новизни.

5. Обґрунтування доцільності проведення наукового дослідження: логіка і структура.
6. Наукова гіпотеза: сутність, роль і способи перевірки.
7. Вибір об'єкта, предмета, мети та завдань дослідження.
8. Планування наукової роботи: поетапність, терміни, ресурси.
9. Наукова новизна і практична значущість як критерії оцінки дослідження.
10. Види результатів наукового дослідження: теоретичні, емпіричні, прикладні.
11. Класифікація методів наукового дослідження: загальнонаукові, спеціальні.
12. Теоретичні методи дослідження: аналіз, синтез, індукція, дедукція, моделювання.
13. Емпіричні методи: спостереження, експеримент, анкетування, інтерв'ю.
14. Статистичні методи в наукових дослідженнях.
15. Метод системного підходу у сучасній науці.
16. Методи гуманітарних наук: герменевтичний, контент-аналіз тощо.
17. Методи соціальних досліджень: опитування, соціометрія, фокус-групи.
18. Цифрові методи в сучасних наукових дослідженнях (Data Science, AI, Big Data).
19. Міждисциплінарні методи: синтез наукових підходів у XXI столітті.

Тести для контролю знань за темою

1. Наукове дослідження – це:

- а) довільний процес пізнання;
- б) цілеспрямована діяльність з отримання нового наукового знання;
- в) опис повсякденного досвіду;
- г) форма художньої творчості.

2. Категоріальний апарат наукового дослідження включає:

- а) лише методи;
- б) основні поняття, що описують структуру дослідження;
- в) інтуїтивні уявлення;
- г) літературні терміни.

3. Об'єкт наукового дослідження – це:

- а) мета дослідника;
- б) частина реальності, на яку спрямоване пізнання;
- в) сукупність методів;
- г) результат дослідження.

4. Предмет наукового дослідження – це:

- а) об'єкт у цілому;
- б) аспект або властивість об'єкта, що безпосередньо вивчається;
- в) гіпотеза;
- г) наукова проблема.

5. Мета наукового дослідження визначає:

- а) структуру тексту;
- б) кінцевий результат, якого прагне дослідник;

- в) методи аналізу;
- г) актуальність теми.

6. Завдання дослідження – це:

- а) загальні наміри;
- б) конкретні кроки для досягнення мети;
- в) етапи навчання;
- г) форми звітності.

7. За характером результатів наукові дослідження поділяють на:

- а) теоретичні і практичні;
- б) фундаментальні і прикладні;
- в) природничі і гуманітарні;
- г) класичні і неklasичні.

8. Початковим етапом наукового дослідження є:

- а) експеримент;
- б) вибір і формулювання теми;
- в) інтерпретація результатів;
- г) прогнозування.

9. Формулювання теми дослідження повинно бути:

- а) надто загальним;
- б) емоційним;
- в) чітким, конкретним і науково коректним;
- г) довільним.

10. Порядок здійснення наукового дослідження передбачає:

- а) спонтанність;
- б) послідовність і логічну завершеність етапів;
- в) випадковий вибір методів;
- г) відсутність плану.

11. Метод наукового дослідження – це:

- а) предмет науки;
- б) спосіб і прийом пізнавальної діяльності;
- в) форма викладу матеріалу;
- г) результат аналізу.

12. До загальнонаукових методів належить:

- а) міфологічний;
- б) аналіз і синтез;
- в) художнє узагальнення;
- г) інтуїція.

13. Філософський метод дослідження спрямований на:

- а) обробку статистичних даних;
- б) осмислення найзагальніших принципів пізнання і буття;
- в) технічні розрахунки;
- г) експериментальні вимірювання.

14. Науковий експеримент – це:

- а) спостереження без втручання;

- б) цілеспрямоване відтворення явищ у контрольованих умовах;
- в) гіпотетичне міркування;
- г) інтерпретація текстів.

15. Основною метою наукового експерименту є:

- а) ілюстрація теорії;
- б) перевірка гіпотез і отримання нових знань;
- в) узагальнення фактів;
- г) формування світогляду.

16. Наукове прогнозування – це:

- а) фантазування;
- б) обґрунтоване передбачення розвитку явищ;
- в) ретроспективний аналіз;
- г) опис минулого.

17. До методів наукового прогнозування належить:

- а) аналіз художніх образів;
- б) екстраполяція тенденцій;
- в) міфологізація;
- г) символічне тлумачення.

18. Системний підхід у науці розглядає об'єкт як:

- а) ізольований елемент;
- б) цілісну систему взаємопов'язаних елементів;
- в) випадкову сукупність фактів;
- г) абстрактну ідею.

19. Значення системного підходу полягає у:

- а) спрощенні дослідження;
- б) комплексному аналізі складних об'єктів;
- в) відмові від деталізації;
- г) зведенні явищ до одного чинника.

20. Методологія наукового дослідження – це:

- а) набір фактів;
- б) вчення про принципи, методи та організацію наукового пізнання;
- в) форма навчальної дисципліни;
- г) перелік джерел.

Список рекомендованої літератури

1. Колесников О. В. Основи наукових досліджень. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 144 с.
2. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Київ : Алерта, 2019. 492 с.
3. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 135 с.
4. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Львів : Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с.

5. Основи наукових досліджень: методологія і практика : навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей / за заг. ред. І. В. Тимошенко. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2019. 252 с.
6. Палеха Ю., Леміш Н. Основи науково-дослідної роботи : навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2017. 336 с.

Тема: Інформаційне забезпечення наукових досліджень

Мета: сформувати у здобувачів вищої освіти цілісне уявлення про наукову інформацію та її роль у здійсненні наукових досліджень; ознайомити з видами та джерелами наукової інформації, принципами інформаційного забезпечення дослідницької діяльності; виробити навички коректного використання джерел, оформлення бібліографічних описів, цитат і посилань з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Завдання: з'ясувати сутність наукової інформації та її значення для дослідження; охарактеризувати основні види джерел інформації; розкрити принципи інформаційного забезпечення наукової роботи; сформувати вміння складати бібліографічний опис і коректно наводити цитати та посилання; визначити ознаки некоректного використання джерел і плагіату; усвідомити значення академічної доброчесності в науковій діяльності.

План

1. Поняття про наукову інформацію та її роль в проведенні наукових досліджень.
2. Види джерел інформації.
3. Інформаційне забезпечення наукових досліджень.
4. Правила складання бібліографічного опису для списку літературних джерел.
5. Правила наведення цитат та бібліографічних посилань у текстах наукових робіт.
6. Некоректне використання наукових літературних джерел.
7. Ознаки плагіату. Академічна доброчесність.

Питання для самоконтролю

1. Що таке наукова інформація та які її основні характеристики?
2. Яку роль відіграє наукова інформація у процесі дослідження?
3. Які основні види джерел наукової інформації?
4. Чим відрізняються первинні та вторинні джерела інформації?
5. Що включає інформаційне забезпечення наукових досліджень?
6. Які вимоги висуваються до відбору наукових джерел?
7. Що таке бібліографічний опис і яке його призначення?
8. Які основні елементи бібліографічного опису?
9. Які правила наведення цитат у наукових текстах?
10. Чим відрізняється цитування від парафразування?

11. Які види бібліографічних посилань використовуються в наукових роботах?
12. Що вважається некоректним використанням наукових джерел?
13. Які основні ознаки плагіату?
14. Що таке академічна доброчесність і які її принципи?
15. Які наслідки порушення академічної доброчесності?

Теми презентацій, рефератів, есе

1. Поняття та значення інформаційного забезпечення у наукових дослідженнях.
2. Інформаційна інфраструктура науки: ресурси, бази даних, комунікаційні платформи.
3. Види наукової інформації: первинна, вторинна.
4. Інформаційна культура дослідника як складова академічної компетентності.
5. Наукова література як основне джерело інформації: класифікація, особливості використання.
6. Друковані та електронні ресурси у науковій роботі: переваги та обмеження.
7. Наукові журнали, монографії, збірники, дисертації: як працювати з ними ефективно.
8. Науково-інформаційні системи та бази даних (Scopus, Web of Science, Google Scholar, ResearchGate).
9. Відкритий доступ (Open Access) у науці: філософія, інструменти, ризики.
10. Цифрові інструменти для організації наукової роботи.
11. Академічні пошукові системи та каталоги: принципи пошуку достовірної інформації.
12. Наукометричні показники та індекси цитування: як оцінюється наукова діяльність.
13. Критерії оцінки достовірності та релевантності наукових джерел.
14. Академічна доброчесність і правила цитування в наукових роботах.
15. Плагіат у науковій діяльності: причини, наслідки, способи уникнення.
16. Етика використання штучного інтелекту при підготовці наукових текстів.
17. Інформаційна безпека наукових даних і захист інтелектуальної власності.
18. Національні електронні ресурси наукової інформації.
19. Роль бібліотек у підтримці наукових досліджень в університетах.
20. Українська наукова періодика у світовому інформаційному просторі.

Тести для контролю знань за темою

1. Наукова інформація – це:

- а) сукупність побутових знань;
- б) систематизовані відомості, отримані в результаті наукової діяльності;
- в) художній опис подій;
- г) інтуїтивні уявлення.

2. Основна роль наукової інформації полягає у:

- а) збереженні традицій;
- б) забезпеченні пізнавального процесу та обґрунтуванні результатів дослідження;
- в) формуванні ідеології;
- г) створенні образів.

3. До джерел наукової інформації належать:

- а) чутки та припущення;
- б) наукові монографії, статті, дисертації;
- в) художні твори;
- г) публіцистика.

4. Первинні джерела інформації – це:

- а) бібліографічні покажчики;
- б) оригінальні наукові праці з новими результатами;
- в) енциклопедії;
- г) реферативні видання.

5. Вторинні джерела інформації призначені для:

- а) створення нових знань;
- б) аналізу, узагальнення та систематизації первинних джерел;
- в) експерименту;
- г) прогнозування.

6. Інформаційне забезпечення наукового дослідження включає:

- а) лише пошук літератури;
- б) відбір, аналіз, обробку та використання наукової інформації;
- в) оформлення титульної сторінки;
- г) підготовку презентації.

7. Бібліографічний опис – це:

- а) короткий зміст джерела;
- б) сукупність відомостей про документ за встановленими правилами;
- в) критичний аналіз;
- г) анотація.

8. Основним призначенням бібліографічного опису є:

- а) оцінка джерела;
- б) ідентифікація та пошук документа;
- в) популяризація науки;
- г) оформлення цитат.

9. Список використаних джерел у науковій роботі повинен бути:

- а) довільним;
- б) повним, коректно оформленим і уніфікованим;
- в) скороченим;
- г) необов'язковим.

10. Цитування в науковій роботі використовується для:

- а) збільшення обсягу тексту;
- б) підтвердження та аргументації власних положень;

- в) прикрашання викладу;
- г) заміни власних думок.

11. Парафразування – це:

- а) дослівне відтворення тексту;
- б) переказ думки автора своїми словами з посиланням на джерело;
- в) переклад;
- г) коментар.

12. Бібліографічне посилання – це:

- а) опис у списку літератури;
- б) вказівка на джерело інформації у тексті наукової роботи;
- в) рецензія;
- г) примітка редактора.

13. Некоректне використання джерел включає:

- а) коректне цитування;
- б) відсутність посилань на використані джерела;
- в) точний бібліографічний опис;
- г) дотримання стандартів.

14. Плагіат – це:

- а) цитування з посиланням;
- б) оприлюднення чужих ідей чи текстів як власних;
- в) наукова дискусія;
- г) рецензування.

15. Самоплагіат – це:

- а) використання чужих текстів;
- б) повторне використання власних раніше опублікованих матеріалів без посилання;
- в) критичний аналіз;
- г) переклад.

16. До ознак плагіату належить:

- а) точне цитування;
- б) відсутність лапок і посилань при дослівному відтворенні тексту;
- в) правильне парафразування;
- г) коректне оформлення.

17. Академічна доброчесність ґрунтується на:

- а) формальних вимогах;
- б) чесності, відповідальності та повазі до інтелектуальної власності;
- в) конкуренції;
- г) швидкості виконання.

18. Дотримання академічної доброчесності є обов'язковим для:

- а) лише викладачів;
- б) лише науковців;
- в) усіх учасників освітнього процесу;
- г) адміністрації.

19. Порушення академічної доброчесності може призвести до:

- а) заохочення;
- б) академічної відповідальності та санкцій;
- в) підвищення рейтингу;
- г) публічного схвалення.

20. Коректне використання наукових джерел сприяє:

- а) формалізації науки;
- б) підвищенню якості та достовірності наукових досліджень;
- в) ускладненню тексту;
- г) збільшенню обсягу роботи.

Список рекомендованої літератури

1. Колесников О. В. Основи наукових досліджень. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 144 с.
2. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Київ : Алерта, 2019. 492 с.
3. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 135 с.
4. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Львів : Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с.
5. Основи наукових досліджень: методологія і практика : навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей / за заг. ред. І. В. Тимошенко. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2019. 252 с.
6. Палеха Ю., Леміш Н. Основи науково-дослідної роботи : навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2017. 336 с.

Змістовий модуль № 2. Особливості проведення студентських наукових досліджень у закладах вищої освіти

Тема: Форми відображення результатів наукових досліджень

Мета: сформувати у здобувачів вищої освіти уявлення про основні форми представлення результатів наукових досліджень, їх функції та вимоги до наукових публікацій; ознайомити з видами наукових видань і формами усної та письмової комунікації в науці; розвинути навички коректного вибору форми оприлюднення результатів дослідження залежно від його мети, змісту та цільової аудиторії.

Завдання: з'ясувати основні форми викладу матеріалів наукового дослідження; охарактеризувати функції наукових публікацій та види наукових видань; проаналізувати специфіку монографії, статті, тез, реферату та матеріалів конференцій; визначити особливості науково-дослідних і джерелознавчих видань; розкрити значення винахідницької діяльності й усних форм представлення наукових результатів; сформувати вміння обирати адекватну форму презентації результатів наукової роботи.

План

1. Форми викладу матеріалів дослідження.
2. Публікації. Функції публікацій.
3. Наукові видання.
4. Науково-дослідні та джерелознавчі наукові видання.
5. Монографія, автореферат дисертації, препринт, тези доповідей та матеріали наукової конференції, збірник наукових праць.
6. Наукові неперіодичні видання: книга, брошура, наукові збірки, журнали.
7. Види монографій: наукові та практичні.
8. Форми висвітлення підсумків наукової роботи: тези, тези доповіді, реферат.
9. Види рефератів: інформативні, розширені або зведені, наукові.
10. Винахідницька діяльність: патент на винахід (корисну модель), ліцензія.
11. Усна передача інформації про наукові результати.
12. Доповідь, повідомлення на нарадах, семінарах, симпозіумах, конференціях.

Питання для самоконтролю

1. Які основні форми відображення результатів наукових досліджень?
2. У чому полягає специфіка письмових і усних форм наукової комунікації?
3. Які функції виконують наукові публікації?
4. Що належить до наукових видань?
5. Чим відрізняються науково-дослідні та джерелознавчі видання?
6. У чому полягає призначення монографії?
7. Які види монографій виокремлюють у науковій практиці?
8. Що таке автореферат дисертації і яку функцію він виконує?
9. Яке призначення препринту?
10. У чому полягає специфіка тез доповідей і матеріалів конференцій?
11. Що таке збірник наукових праць?
12. Які види рефератів існують і чим вони відрізняються?
13. Яке значення має патент у винахідницькій діяльності?
14. Які форми усної передачі наукової інформації використовуються в науці?
15. Які вимоги висуваються до наукової доповіді?

Теми презентацій, рефератів, есе

1. Форми представлення наукових результатів: традиції, стандарти, сучасні тенденції.
2. Наукова комунікація: від ідеї до публічного представлення.
3. Наукова стаття: структура, вимоги, особливості підготовки.
4. Курсова, кваліфікаційна робота: форми наукового звіту.
5. Реферат, тези, науковий звіт: спільне та відмінне.
6. Монографія як форма узагальнення наукових результатів.
7. Науковий огляд і аналітична записка: призначення та оформлення.
8. Наукова доповідь: структура, стиль, ефективна комунікація з аудиторією.

9. Виступ на конференції: як представити результати дослідження коротко й переконливо.
10. Наукова дискусія: мистецтво аргументації та захисту результатів.
11. Презентація як засіб візуалізації результатів дослідження.
12. Інфографіка, діаграми, графіки: візуалізація даних у науковій комунікації.
13. Постерна доповідь: особливості підготовки та представлення.
14. Мультимедійні технології у наукових презентаціях (PowerPoint, Canva).
15. Наукова візуалізація як мистецтво передавання складної інформації простою мовою.
16. Науковий блог, подкаст або науково-популярна стаття як спосіб комунікації з суспільством.
17. Використання соціальних мереж для популяризації наукових результатів (ResearchGate, LinkedIn).

Тести для контролю знань за темою

1. *Форми відображення результатів наукових досліджень – це:*

- а) методи аналізу;
- б) способи представлення та поширення наукових результатів;
- в) етапи експерименту;
- г) види пізнання.

2. *Основною функцією наукових публікацій є:*

- а) популяризація мистецтва;
- б) фіксація, поширення та визнання наукових результатів;
- в) реклама;
- г) звітність.

3. *До письмових форм наукової комунікації належить:*

- а) наукова дискусія;
- б) усна доповідь;
- в) монографія;
- г) семінар.

4. *Наукове видання – це:*

- а) будь-яка друкована продукція;
- б) документ, що містить результати наукової діяльності та відповідає встановленим вимогам;
- в) публіцистичний текст;
- г) навчальний посібник.

5. *Науково-дослідні видання призначені для:*

- а) популяризації науки;
- б) оприлюднення результатів наукових досліджень;
- в) навчального процесу;
- г) художньої творчості.

6. *Джерелознавчі видання спрямовані на:*

- а) аналіз гіпотез;
- б) публікацію та коментування джерел;

- в) експеримент;
- г) прогнозування.

7. Монографія – це:

- а) короткий огляд;
- б) самостійне наукове дослідження з однієї проблеми;
- в) тези доповіді;
- г) звіт.

8. До видів монографій належать:

- а) оглядові і довідкові;
- б) наукові та практичні;
- в) популярні і навчальні;
- г) періодичні і неперіодичні.

9. Автореферат дисертації – це:

- а) повний текст дисертації;
- б) короткий виклад основних положень дисертаційного дослідження;
- в) монографія;
- г) рецензія.

10. Препринт – це:

- а) опублікована монографія;
- б) попередня публікація наукової роботи до офіційного видання;
- в) навчальний посібник;
- г) звіт про практику.

11. Тези доповіді – це:

- а) розгорнута стаття;
- б) короткий виклад основних положень наукового повідомлення;
- в) монографія;
- г) реферат.

12. Матеріали наукової конференції містять:

- а) рецензії;
- б) тексти доповідей і тез учасників;
- в) навчальні плани;
- г) рекламні матеріали.

13. Збірник наукових праць – це:

- а) періодичне видання;
- б) видання, що містить статті кількох авторів за спільною тематикою;
- в) підручник;
- г) довідник.

14. До наукових неперіодичних видань належить:

- а) щоденник;
- б) книга;
- в) газета;
- г) бюлетень.

15. Реферат – це:

- а) самостійне дослідження;

- б) короткий виклад змісту наукового джерела;
- в) монографія;
- г) дисертація.

16. Інформативний реферат має на меті:

- а) критику;
- б) передачу основної інформації джерела;
- в) полеміку;
- г) інтерпретацію.

17. Патент на винахід засвідчує:

- а) авторство ідеї;
- б) виключне право на використання технічного рішення;
- в) публікацію результатів;
- г) наукову новизну.

18. Ліцензія у винахідницькій діяльності – це:

- а) форма публікації;
- б) дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності;
- в) доповідь;
- г) рецензія.

19. Усна передача наукової інформації здійснюється у формі:

- а) монографії;
- б) доповіді та повідомлення;
- в) статті;
- г) реферату.

20. Наукова доповідь характеризується:

- а) довільною формою;
- б) логічністю, аргументованістю та науковою коректністю;
- в) емоційністю;
- г) публіцистичністю.

Список рекомендованої літератури

1. Колесников О. В. Основи наукових досліджень. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 144 с.
2. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Київ : Алерта, 2019. 492 с.
3. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 135 с.
4. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Львів : Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с.
5. Основи наукових досліджень: методологія і практика : навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей / за заг. ред. І. В. Тимошенко. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2019. 252 с.
6. Палеха Ю., Леміш Н. Основи науково-дослідної роботи : навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2017. 336 с.

Тема: Написання курсової/кваліфікаційної роботи

Мета: сформувати у здобувачів вищої освіти системне уявлення про вимоги, етапи та логіку підготовки курсової і кваліфікаційної роботи; виробити навички планування наукового дослідження, добору та опрацювання джерел, обґрунтування теми й структури роботи, а також апробації та впровадження результатів дослідження відповідно до академічних стандартів.

Завдання: з'ясувати вимоги до написання й оформлення курсових і кваліфікаційних робіт; розкрити принципи планування та організації дослідницької діяльності студента; сформувати вміння складати індивідуальний і календарний плани виконання роботи; опанувати навички реферування наукової літератури; навчитися обґрунтовувати тему, визначати структуру дослідження, здійснювати науковий аналіз і апробацію результатів з урахуванням можливостей їх практичного впровадження.

План

1. Вимоги до написання та оформлення курсових/кваліфікаційних робіт.
2. Планування написання курсової/кваліфікаційної роботи.
3. Складання індивідуального плану роботи студента.
4. Розробка календарного плану виконання курсової/кваліфікаційної роботи.
5. Розробка плану впровадження результатів наукових досліджень.
6. Реферування літератури.
7. Обґрунтування теми, розробка її змісту, проведення наукового дослідження, апробація результатів дослідження у практиці діяльності об'єктів дослідження.

Питання для самоконтролю

1. Які основні вимоги висуваються до курсових і кваліфікаційних робіт?
2. Яка мета написання курсової/кваліфікаційної роботи?
3. Які етапи планування наукової роботи студента?
4. Що таке індивідуальний план виконання курсової/кваліфікаційної роботи?
5. Яке призначення календарного плану дослідження?
6. Як здійснюється планування часу при написанні наукової роботи?
7. Що таке план впровадження результатів дослідження?
8. Яке значення має реферування літератури?
9. Які вимоги висуваються до добору джерел для курсової/кваліфікаційної роботи?
10. У чому полягає обґрунтування теми дослідження?
11. Як формується структура курсової/кваліфікаційної роботи?
12. Що означає апробація результатів наукового дослідження?
13. Які форми апробації результатів студентського дослідження існують?
14. Які типові помилки допускаються при написанні курсових робіт?
15. Які принципи академічної доброчесності необхідно дотримуватися при написанні роботи?

Теми презентацій, рефератів, есе

1. Курсова та кваліфікаційна робота: мета, завдання, структура, відмінності.
2. Курсова робота як перший крок до наукової діяльності студента.
3. Кваліфікаційна робота: науковий та практичний зміст.
4. Академічні стандарти написання наукових робіт в університеті.
5. Етапи підготовки курсової/кваліфікаційної роботи: від вибору теми до захисту.
6. Джерела формування теми дослідження: наукові проблеми, практичні запити, інтереси студента.
7. Критерії актуальності, новизни та практичної цінності теми.
8. Типові помилки при виборі теми і формулюванні мети дослідження.
9. Узгодження теми з науковим керівником: спільний пошук дослідницької ідеї.
10. Структура курсової та кваліфікаційної роботи: обов'язкові розділи та їх зміст.
11. Вступ до наукової роботи: як грамотно обґрунтувати актуальність, мету, завдання.
12. Теоретичний розділ: аналіз джерел і формування наукового базису.
13. Практична частина: методика дослідження, аналіз результатів, узагальнення.
14. Висновки та пропозиції: як правильно представити результати роботи.
15. Методи дослідження у курсових і кваліфікаційних роботах: вибір та застосування.
16. Оформлення бібліографічного апарату: правила цитування, посилання, список джерел.
17. Академічна доброчесність і перевірка на плагіат: правила та етичні стандарти.
18. Етапи організації власного дослідження: планування, пошук джерел, аналіз даних.
19. Управління часом при написанні наукової роботи: тайм-менеджмент студента-дослідника.
20. Співпраця зі науковим керівником: як ефективно взаємодіяти.
21. Підготовка до захисту: як переконливо представити результати своєї роботи.
22. Критерії оцінювання курсової та кваліфікаційної роботи: на що звертають увагу рецензенти.

Тести для контролю знань за темою

1. Курсова/кваліфікаційна робота – це:

- а) форма контролю відвідуваності;
- б) самостійне наукове дослідження студента з обраної теми;
- в) оглядова доповідь;
- г) конспект лекцій.

2. Основною метою курсової роботи є:

- а) відтворення підручника;
- б) формування навичок науково-дослідної роботи;
- в) збільшення обсягу тексту;
- г) перевірка пам'яті.

3. Вимоги до оформлення курсових робіт визначаються:

- а) особистими вподобаннями викладача;
- б) нормативними документами закладу вищої освіти;
- в) традицією;
- г) усною домовленістю.

4. Планування написання курсової роботи передбачає:

- а) написання тексту без підготовки;
- б) визначення етапів і термінів виконання роботи;
- в) лише добір теми;
- г) оформлення титульного аркуша.

5. Індивідуальний план роботи студента – це:

- а) перелік використаних джерел;
- б) документ, що визначає послідовність виконання етапів дослідження;
- в) форма звітності кафедри;
- г) навчальний план.

6. Календарний план виконання роботи містить:

- а) перелік джерел;
- б) терміни виконання окремих етапів дослідження;
- в) результати експерименту;
- г) структуру висновків.

7. План впровадження результатів дослідження передбачає:

- а) оформлення додатків;
- б) визначення шляхів практичного використання отриманих результатів;
- в) підготовку списку літератури;
- г) написання вступу.

8. Реферування літератури – це:

- а) механічне переписування тексту;
- б) стислий виклад основного змісту наукових джерел;
- в) переклад іншою мовою;
- г) редагування.

9. Добір літератури для курсової роботи повинен бути:

- а) випадковим;
- б) релевантним темі та сучасним;
- в) мінімальним;
- г) обмеженим підручниками.

10. Обґрунтування теми дослідження передбачає:

- а) опис структури;
- б) доведення її актуальності та наукової доцільності;
- в) перелік завдань;
- г) оформлення висновків.

11. Структура курсової роботи зазвичай включає:

- а) лише основну частину;
- б) вступ, основну частину, висновки, список джерел;
- в) тільки висновки;
- г) довільні розділи.

12. Проведення наукового дослідження означає:

- а) переписування джерел;
- б) застосування наукових методів для розв'язання поставлених завдань;
- в) складання плану;
- г) оформлення додатків.

13. Апробація результатів дослідження – це:

- а) редагування тексту;
- б) представлення та обговорення результатів у науковому середовищі;
- в) оформлення списку літератури;
- г) перевірка орфографії.

14. Формами апробації результатів є:

- а) тільки захист роботи;
- б) участь у конференціях, публікація тез або статей;
- в) внутрішній контроль;
- г) редагування.

15. Впровадження результатів дослідження передбачає:

- а) теоретичне узагальнення;
- б) використання результатів у практичній діяльності;
- в) написання вступу;
- г) оформлення титульного аркуша.

16. Реферат у процесі підготовки курсової роботи використовується для:

- а) заміни власного дослідження;
- б) систематизації та аналізу літератури;
- в) збільшення обсягу;
- г) формального звіту.

17. Основною вимогою до курсової/кваліфікаційної роботи є:

- а) великий обсяг;
- б) самостійність і дотримання академічної доброчесності;
- в) наявність ілюстрацій;
- г) мінімум посилань.

18. Порушення академічної доброчесності включає:

- а) коректне цитування;
- б) плагіат і фабрикацію результатів;
- в) участь у конференції;
- г) оформлення за стандартом.

19. Кваліфікаційна робота відрізняється від курсової:

- а) тематикою;
- б) рівнем складності та глибиною дослідження;
- в) наявністю списку літератури;

г) обсягом титульної сторінки.

20. Успішне виконання курсової/кваліфікаційної роботи залежить від:

- а) випадкових обставин;
- б) системного планування та послідовної роботи студента;
- в) обсягу джерел;
- г) формальних вимог.

Список рекомендованої літератури

1. Колесников О. В. Основи наукових досліджень. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 144 с.
2. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Київ : Алерта, 2019. 492 с.
3. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 135 с.
4. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Львів : Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с.
5. Основи наукових досліджень: методологія і практика : навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей / за заг. ред. І. В. Тимошенкова. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2019. 252 с.
6. Палеха Ю., Леміш Н. Основи науково-дослідної роботи : навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2017. 336 с.

Тема: Підготовка та написання тез конференції, наукової статті

Мета: сформувати у здобувачів вищої освіти уявлення про особливості підготовки та представлення результатів наукових досліджень у формі тез доповіді та наукової статті; ознайомити з вимогами до структури, змісту й оформлення усних виступів і письмових наукових публікацій; розвинути навички академічного письма, публічного представлення результатів дослідження та участі в науковій комунікації.

Завдання: з'ясувати сутність і призначення доповідей та повідомлень на наукових конференціях; охарактеризувати структуру й логіку побудови доповіді; сформувати навички підготовки до публічного виступу; ознайомити з правилами публікації тез у вітчизняних і міжнародних збірниках; розкрити поняття, функції та вимоги до наукової статті; сформувати вміння академічного письма, логічної побудови тексту та коректного оформлення наукової публікації; усвідомити значення наукових статей у професійному становленні майбутнього науковця.

План

1. Суть доповідей (повідомлень) на конференції.
2. Форма доповіді (повідомлення), короткий зміст виступу.
3. Побудова доповіді: проблематика, виклад основного матеріалу, висновки.
4. Підготовка до виступу, основні моменти.

5. Публікація доповіді у міжнародних та всеукраїнських збірниках тез конференції.
6. Наукова стаття: поняття, функції.
7. Методика підготовки та вимоги до оформлення наукової статті.
8. Техніка написання тексту.
9. Побудова тексту: постановка проблеми, аналіз останніх досліджень, постановка завдання, вклад основного матеріалу, висновки, список використаної літератури.
10. Важливість написання наукових статей для студентів як майбутніх науковців.

Питання для самоконтролю

1. Яке призначення наукової доповіді на конференції?
2. Чим відрізняється доповідь від наукового повідомлення?
3. Які вимоги висуваються до форми та змісту доповіді?
4. Якою є логічна структура наукового виступу?
5. Які етапи підготовки до доповіді на конференції?
6. Яке значення мають тези доповіді?
7. Які вимоги висуваються до публікації тез у збірниках конференцій?
8. Що таке наукова стаття і які її основні функції?
9. Які вимоги висуваються до структури наукової статті?
10. Що означає академічний стиль викладу матеріалу?
11. Які основні елементи тексту наукової статті?
12. Яке значення має аналіз попередніх досліджень у статті?
13. Які типові помилки допускаються при написанні наукових текстів?
14. У чому полягає важливість наукових публікацій для студентів?
15. Яку роль відіграє наукова стаття у професійному зростанні дослідника?

Теми презентацій, рефератів, есе

1. Публікаційна активність як показник наукової культури студента.
2. Тези конференції: поняття, мета, структура, вимоги до оформлення.
3. Алгоритм підготовки тез до студентської наукової конференції.
4. Вибір теми і визначення наукової новизни для тез доповіді.
5. Типові помилки при написанні тез і як їх уникнути.
6. Структура наукової статті: вступ, методи, результати, висновки (IMRAD-модель).
7. Як підготувати наукову статтю за результатами курсової чи кваліфікаційної роботи.
8. Вимоги до оформлення наукової статті у фахових виданнях України.
9. Підготовка статті до публікації у міжнародних журналах (Scopus, Web of Science).
10. Рецензування як етап перевірки якості наукової статті.

Тести для контролю знань за темою

1. Наукова доповідь – це:

- а) довільний усний виступ;
- б) усне повідомлення результатів наукового дослідження перед фаховою аудиторією;
- в) художній виступ;
- г) форма популяризації.

2. Основною метою доповіді на конференції є:

- а) демонстрація ораторських здібностей;
- б) оприлюднення та обговорення наукових результатів;
- в) звітність;
- г) реклама.

3. Доповідь зазвичай складається з:

- а) вступу і списку літератури;
- б) проблематики, викладу основного матеріалу та висновків;
- в) лише прикладів;
- г) довільних міркувань.

4. Тези доповіді – це:

- а) повний текст доповіді;
- б) стислий виклад основних положень наукового виступу;
- в) рецензія;
- г) анотація.

5. Обсяг тез конференції зазвичай:

- а) дорівнює статті;
- б) обмежений і лаконічний;
- в) не регламентується;
- г) перевищує монографію.

6. Підготовка до виступу на конференції передбачає:

- а) заучування тексту;
- б) продумування структури, аргументації та регламенту;
- в) імпровізацію;
- г) відсутність плану.

7. Публікація тез у збірнику конференції означає:

- а) захист дисертації;
- б) офіційне оприлюднення результатів дослідження;
- в) навчальну роботу;
- г) внутрішній звіт.

8. Наукова стаття – це:

- а) оглядова замітка;
- б) письмова форма представлення результатів наукового дослідження;
- в) навчальний конспект;
- г) тези.

9. Основною функцією наукової статті є:

- а) популяризація;

- б) введення нових знань у науковий обіг;
- в) розвага;
- г) навчання.

10. Вимоги до оформлення наукової статті визначаються:

- а) автором;
- б) редакційною політикою наукового видання;
- в) традицією;
- г) довільно.

11. Академічний стиль наукової статті характеризується:

- а) емоційністю;
- б) логічністю, точністю та аргументованістю;
- в) художністю;
- г) публіцистичністю.

12. Постановка проблеми в науковій статті означає:

- а) формулювання висновків;
- б) визначення наукової проблеми та її актуальності;
- в) перелік джерел;
- г) опис методів.

13. Аналіз останніх досліджень у статті має на меті:

- а) збільшення обсягу;
- б) визначення стану розробленості проблеми;
- в) критику авторів;
- г) заміну власних ідей.

14. Основний матеріал статті повинен містити:

- а) лише цитати;
- б) результати власного дослідження та їх обґрунтування;
- в) загальні міркування;
- г) повтор вступу.

15. Висновки наукової статті:

- а) дублюють вступ;
- б) узагальнюють отримані результати;
- в) містять нові факти;
- г) подають приклади.

16. Список використаної літератури у статті:

- а) необов'язковий;
- б) оформлюється за встановленими стандартами;
- в) довільний;
- г) скорочений.

17. Техніка написання наукового тексту передбачає:

- а) складні мовні конструкції;
- б) чіткість викладу та логічну послідовність;
- в) емоційність;
- г) публіцистичність.

18. Участь студентів у написанні наукових статей сприяє:

- а) лише підвищенню рейтингу;
- б) формуванню дослідницьких і професійних компетентностей;
- в) формальній звітності;
- г) уникненню навчання.

19. Типовою помилкою наукової статті є:

- а) аргументованість;
- б) відсутність чіткої наукової проблеми;
- в) логічна структура;
- г) коректні посилання.

20. Написання наукових статей для студентів важливе тому, що:

- а) є формальною вимогою;
- б) сприяє професійному становленню майбутнього науковця;
- в) замінює навчання;
- г) зменшує навантаження.

Список рекомендованої літератури

1. Колесников О. В. Основи наукових досліджень. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 144 с.
2. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Київ : Алерта, 2019. 492 с.
3. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 135 с.
4. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Львів : Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с.
5. Основи наукових досліджень: методологія і практика : навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей / за заг. ред. І. В. Тимошенкова. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2019. 252 с.
6. Палеха Ю., Леміш Н. Основи науково-дослідної роботи : навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2017. 336 с.

Тема: Оцінки ефективності результатів наукових досліджень

Мета: сформувати у здобувачів вищої освіти системне уявлення про сутність, особливості та проблеми оцінювання ефективності результатів наукових досліджень; ознайомити з основними факторами, складовими й критеріями ефективності науково-дослідних робіт; розвинути здатність критично аналізувати результати наукової діяльності, оцінювати їхню наукову, практичну та соціальну значущість, а також визначати шляхи підвищення ефективності дослідницької роботи.

Завдання: розкрити специфіку та проблемні аспекти оцінювання ефективності науково-дослідних робіт у гуманітарних і соціально-політичних науках; охарактеризувати основні фактори, складові та критерії ефективності наукових досліджень; з'ясувати зміст понять репрезентативності, однозначності, зіставленості та контрольованості результатів дослідження;

сформувати вміння застосовувати критерії ефективності для аналізу результатів наукових робіт; визначити резерви та практичні шляхи підвищення ефективності науково-дослідної діяльності студентів і молодих науковців.

План

1. Особливості та проблеми оцінки ефективності науково-дослідних робіт.
2. Фактори, складові та критерії ефективності науково-дослідних робіт.
3. Репрезентативність. Однозначність. Зіставленість. Контрольованість.
4. Резерви та шляхи підвищення ефективності науково-дослідних робіт.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає складність оцінювання ефективності наукових досліджень?
2. Які особливості оцінки наукових результатів у гуманітарних науках?
3. Що розуміють під ефективністю науково-дослідної роботи?
4. Які фактори впливають на ефективність наукових досліджень?
5. Які критерії використовуються для оцінювання результатів наукової діяльності?
6. У чому полягає різниця між науковою та практичною ефективністю дослідження?
7. Що означає репрезентативність результатів наукового дослідження?
8. Чому однозначність результатів є важливою умовою їх оцінки?
9. Що таке зіставленість результатів дослідження?
10. Яку роль відіграє контрольованість у науковому дослідженні?
11. Як пов'язані критерії ефективності з методологією дослідження?
12. Які показники можуть свідчити про високу ефективність наукової роботи?
13. Які типові проблеми виникають під час оцінювання наукових результатів?
14. Як впливає якість джерельної бази на ефективність дослідження?
15. Які шляхи підвищення ефективності науково-дослідної роботи студентів?

Теми презентацій, рефератів, есе

1. Поняття ефективності наукового дослідження: критерії, показники, значення.
2. Наукова, практична та соціальна ефективність досліджень.
3. Роль оцінювання у забезпеченні якості наукової діяльності.
4. Система оцінки наукових результатів у сучасному університеті.
5. Критерії наукової якості дослідження: актуальність, новизна, достовірність, репрезентативність.
6. Показники академічної значущості: публікації, цитування, індекс Хірша.
7. Оцінка теоретичного внеску дослідника у розвиток науки.
8. Як перевірити достовірність результатів і валідність методів дослідження.
9. Репутаційна ефективність наукової діяльності: визнання, гранти, участь у конференціях.
10. Прикладна цінність наукових досліджень: від ідеї до впровадження.

11. Оцінка ефективності наукових проєктів у контексті сталого розвитку.
12. Кількісні показники наукової продуктивності: публікації, патенти, цитування.
13. Якісні показники ефективності: рівень інноваційності, міждисциплінарність, вплив.
14. Індeksi цитування (Scopus, Web of Science, Google Scholar) як інструмент оцінювання.
15. Наукометричні бази даних: роль, можливості та обмеження.
16. Ефективність наукових досліджень в університетах: український і світовий досвід.
17. Проблеми об'єктивності оцінювання результатів наукової діяльності.
18. Проблема «публікаційного тиску» і кількісної гонитви у сучасній науці.
19. Конфлікт між формальними показниками і реальним науковим внеском.
20. Прозорість і відкритість систем оцінювання наукових результатів.

Тести для контролю знань за темою

1. Ефективність наукового дослідження – це:

- а) кількість сторінок роботи;
- б) співвідношення отриманих результатів із поставленими цілями та витраченими ресурсами;
- в) популярність автора;
- г) складність теми.

2. Основною проблемою оцінки ефективності наукових досліджень є:

- а) надмірна формалізація;
- б) багатовимірність і складність наукових результатів;
- в) відсутність тем;
- г) надлишок джерел.

3. До факторів ефективності наукових досліджень належить:

- а) оформлення роботи;
- б) методологічна обґрунтованість дослідження;
- в) обсяг тексту;
- г) стиль викладу.

4. Критерії ефективності науково-дослідної роботи – це:

- а) особисті вподобання;
- б) показники оцінювання якості та результативності дослідження;
- в) випадкові ознаки;
- г) традиції.

5. Репрезентативність означає:

- а) новизну результатів;
- б) відповідність результатів об'єкту та предмету дослідження;
- в) складність методів;
- г) оригінальність стилю.

6. Однозначність результатів дослідження передбачає:

- а) наявність альтернатив;

- б) чіткість і однозначність інтерпретації отриманих результатів;
- в) гіпотетичність;
- г) суб'єктивність.

7. Зіставленість результатів – це:

- а) відсутність аналогів;
- б) можливість порівняння результатів із даними інших досліджень;
- в) новизна теми;
- г) унікальність методів.

8. Контрольованість у науковому дослідженні означає:

- а) адміністративний контроль;
- б) можливість перевірки та відтворення результатів;
- в) зовнішній нагляд;
- г) цензуру.

9. Наукова ефективність результатів дослідження проявляється у:

- а) кількості цитат;
- б) внеску в розвиток наукового знання;
- в) обсязі фінансування;
- г) популярності теми.

10. Практична ефективність дослідження полягає у:

- а) теоретичних узагальненнях;
- б) можливості застосування результатів на практиці;
- в) складності теорії;
- г) академічному стилі.

11. Соціальна ефективність наукових результатів пов'язана з:

- а) внутрішніми дискусіями;
- б) впливом дослідження на суспільні процеси;
- в) кількістю публікацій;
- г) форматом звіту.

12. Якість джерельної бази впливає на ефективність дослідження через:

- а) збільшення обсягу;
- б) обґрунтованість і достовірність висновків;
- в) складність тексту;
- г) швидкість написання.

13. Формалізовані показники оцінки наукової діяльності:

- а) повністю відображають якість;
- б) не завжди адекватно передають зміст і значущість дослідження;
- в) є визначальними;
- г) не використовуються.

14. Підвищення ефективності наукових досліджень передбачає:

- а) збільшення обсягу тексту;
- б) удосконалення методології та організації дослідження;
- в) спрощення теми;
- г) зменшення вимог.

15. Резерви підвищення ефективності досліджень включають:

- а) формальні показники;
- б) оптимізацію процесу наукової роботи;
- в) відмову від аналізу;
- г) копіювання.

16. Вибір адекватних методів дослідження забезпечує:

- а) оригінальність теми;
- б) підвищення достовірності та ефективності результатів;
- в) збільшення термінів;
- г) ускладнення структури.

17. Чітке формулювання мети і завдань дослідження сприяє:

- а) розширенню теми;
- б) підвищенню результативності дослідження;
- в) формальності;
- г) скороченню джерел.

18. Наявність критеріїв оцінювання результатів дослідження дозволяє:

- а) обмежити творчість;
- б) здійснювати об'єктивний аналіз ефективності;
- в) замінити експертизу;
- г) спростити текст.

19. Ефективність науково-дослідної роботи студента визначається:

- а) лише оцінкою;
- б) якістю отриманих результатів і рівнем їх обґрунтованості;
- в) кількістю сторінок;
- г) оформленням;

20. Основним шляхом підвищення ефективності наукових досліджень є:

- а) формалізація;
- б) поєднання методологічної строгості та творчого підходу.

Список рекомендованої літератури

1. Колесников О. В. Основи наукових досліджень. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 144 с.
2. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Київ : Алерта, 2019. 492 с.
3. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 135 с.
4. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Львів : Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с.
5. Основи наукових досліджень: методологія і практика : навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей / за заг. ред. І. В. Тимошенко. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2019. 252 с.
6. Палеха Ю., Леміш Н. Основи науково-дослідної роботи : навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2017. 336 с.

3. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поява перших європейських університетів.
2. Інтерпретація понятійного комплексу «університет – корпорація».
3. Специфіка корпоративної сутності сучасного університету.
4. Структура понять «ідея» та «місія» університету.
5. Криза класичних моделей університету у контексті переходу від індустріалізму до інформаційної епохи.
6. Самовизначення сучасного університету.
7. Погляди сучасних дослідників вищої школи на ідею університету.
8. Соціокультурні підстави для формулювання місії сучасного університету.
9. Залежність структурних особливостей університету та його місії.
10. Визначення науки, її значимість для людства.
11. Наука як система знань.
12. Функції науки.
13. Класифікація наук.
14. Організація науково-дослідної діяльності в Україні.
15. Формування вченого як особистості та режим його праці.
16. Категоріальний апарат наукового дослідження. Суть, мета, об'єкт і предмет наукового дослідження.
17. Види та етапи наукових досліджень.
18. Етапи науково-дослідної роботи.
19. Формулювання теми дослідження.
20. Визначення предмета, об'єкта, мети та завдання дослідження.
21. Порядок здійснення наукового дослідження.
22. Поняття та типологія методів наукового дослідження.
23. Загальнонаукові методи.
24. Філософський метод дослідження.
25. Сутність, мета, функції наукового експерименту.
26. Наукове прогнозування як метод дослідження: зміст, основні види та технології здійснення.
27. Системний підхід у наукових дослідженнях.
28. Поняття про наукову інформацію та її роль в проведенні наукових досліджень.
29. Види джерел інформації.
30. Інформаційне забезпечення наукових досліджень.
31. Правила складання бібліографічного опису для списку літературних джерел.
32. Правила наведення цитат та бібліографічних посилань у текстах наукових робіт.
33. Некоректне використання наукових літературних джерел.
34. Ознаки плагіату. Академічна доброчесність.
35. Форми викладу матеріалів дослідження.
36. Публікації. Функції публікацій.

37. Наукові видання.
38. Науково-дослідні та джерелознавчі наукові видання.
39. Монографія, автореферат дисертації, препринт, тези доповідей та матеріали наукової конференції, збірник наукових праць.
40. Наукові неперіодичні видання: книга, брошура, наукові збірки, журнали.
41. Види монографій: наукові та практичні.
42. Форми висвітлення підсумків наукової роботи: тези, тези доповіді, реферат.
43. Види рефератів: інформативні, розширені або зведені, наукові.
44. Винахідницька діяльність: патент на винахід (корисну модель), ліцензія.
45. Усна передача інформації про наукові результати.
46. Доповідь, повідомлення на нарадах, семінарах, симпозіумах, конференціях.
47. Вимоги до написання та оформлення курсових/кваліфікаційних робіт.
48. Планування написання курсової/кваліфікаційної роботи.
49. Складання індивідуального плану роботи студента.
50. Розробка календарного плану виконання курсової/кваліфікаційної роботи.
51. Розробка плану впровадження результатів наукових досліджень.
52. Реферування літератури.
53. Обґрунтування теми, розробка її змісту, проведення наукового дослідження, апробація результатів дослідження у практиці діяльності об'єктів дослідження.
54. Суть доповідей (повідомлень) на конференції.
55. Форма доповіді (повідомлення), короткий зміст виступу.
56. Побудова доповіді: проблематика, виклад основного матеріалу, висновки.
57. Підготовка до виступу, основні моменти.
58. Публікація доповіді у міжнародних та всеукраїнських збірниках тез конференції.
59. Наукова стаття: поняття, функції.
60. Методика підготовки та вимоги до оформлення наукової статті.
61. Техніка написання тексту.
62. Побудова тексту: постановка проблеми, аналіз останніх досліджень, постановка завдання, вклад основного матеріалу, висновки, список використаної літератури.
63. Важливість написання наукових статей для студентів як майбутніх науковців.
64. Особливості та проблеми оцінки ефективності науково-дослідних робіт.
65. Фактори, складові та критерії ефективності науково-дослідних робіт.
66. Репрезентативність, однозначність, зіставленість, контрольованість наукових досліджень.
67. Резерви та шляхи підвищення ефективності науково-дослідних робіт.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Загальна семестрова оцінка з навчальної дисципліни складається з суми балів отриманих за 1) аудиторну роботу (усне опитування, доповнення та участь у дискусіях на семінарських заняттях), 2) поточний контроль знань у вигляді тестування та 3) самостійну роботу. Сума балів за всі види робіт протягом семестру має становити мінімум 36 балів, максимум 60 балів. У випадку, коли студент протягом семестру набрав менше 36 балів, він не допускається до підсумкового контролю.

Підсумковий контроль здійснюється у формі іспиту. Екзаменаційний білет складається з 2 питань, кожне з яких оцінюється за шкалою максимум в 20 балів, що в загальному підсумку складає максимум 40 балів за іспит.

Для отримання загальної позитивної оцінки з навчальної дисципліни оцінка за іспит не може бути меншою 24 балів. У випадку, коли студент на іспиті набрав менше 24 балів, вони не додаються загальної семестрової оцінки (незалежно від кількості балів, отриманих студентом протягом семестру).

Таким чином, загальна позитивна оцінка з навчальної дисципліни (мінімум 60, максимум 100) складається з суми балів загальної семестрової оцінки (мінімум 36, максимум 60) та суми балів за підсумковий контроль (мінімум 24, максимум 40).

ДЕННА ФОРМА

Вид навчальної роботи	Кількість балів максимум
Аудиторна робота (усне опитування, доповнення та участь у дискусіях)	8X3,75=30
Поточний контроль (тестування)	3X5=15
Самостійна робота (виступ з рефератом / есе / мультимедійною презентацією)	3X5=15
Підсумковий контроль (іспит)	40
Разом	100

Критерії оцінювання аудиторної роботи

Кількість балів	Характеристика
3,75	Студент демонструє ґрунтовне знання матеріалу; вільно оперує поняттями та категоріями теми; аргументовано висловлює власну позицію; активно бере участь в обговоренні, ставить запитання; коректно використовує наукову термінологію.
3	Студент володіє основним змістом теми; дає правильні, але частково репродуктивні відповіді; бере участь в обговоренні за ініціативи викладача; допускає незначні неточності у формулюваннях.

2	Студент засвоїв матеріал фрагментарно; відповіді неповні, з помилками або без аргументації; пасивна участь у семінарі; труднощі з використанням понять і категорій.
1	Студент має поверхневе уявлення про тему; відповідає невпевнено або лише після підказок; практично не бере участі в обговоренні.
0	Відсутність студента на занятті без поважної причини; повна відсутність підготовки до семінару.

Критерії оцінювання поточного контролю (тестування)

Поточний контроль за темою складається з 20 тестових завдань. Кожне завдання має чотири варіанти відповіді, одна з яких правильна. Поточний контроль (тестування) проводиться тричі на семестр.

Кількість балів	Кількість правильних відповідей
5	20-19
4	18-15
3	14-11
0	10 і менше

Критерії оцінювання реферату

Кількість балів	Характеристика
5	Тема повністю розкрита; продемонстровано глибоке розуміння проблеми; використано різні підходи, школи, аргументи; присутній власний аналітичний висновок. Виклад послідовний, логічний; усі твердження мають аргументацію; наявні порівняння, узагальнення, критичний аналіз позицій. Використано не менше 5–7 наукових джерел (первинних і вторинних); оформлено відповідно до академічних стандартів; є посилання в тексті. Текст грамотний, науковий стиль витримано; структура чітка (вступ, основна частина, висновки, список джерел); оформлення відповідає вимогам.
4	Тема розкрита в основному повно; наведено коректний виклад основних ідей; є елементи аналізу та власного бачення, але не завжди глибокі. Логічність викладу в основному збережена, аргументація переважно переконлива, але місцями спрощена. Використано 4–5 джерел; більшість посилань оформлено правильно; джерела доречні. Стиль здебільшого науковий, є незначні мовні чи стилістичні неточності; структура в цілому правильна; незначні недоліки в оформленні.
3	Тема розкрита частково; подано поверховий виклад матеріалу без глибокого аналізу; можливі неточності у трактуванні понять. Логічна структура частково порушена, аргументи слабкі або

	поверхові. Використано 2–3 джерела; оформлення посилань частково неправильне або відсутнє; є недоречні матеріали. Структура недосконала; присутні мовні помилки; відсутні окремі елементи (наприклад, висновки); помітні недоліки в оформленні.
0	Тема не розкрита; робота фрагментарна, без логічної цілісності; суттєві помилки у змісті або нерозуміння основних ідей. Відсутня логічна послідовність, немає аргументації, робота не має чіткої структури. Джерела відсутні або сумнівної якості; немає посилань; наявні порушення академічної доброчесності. Робота не відповідає вимогам оформлення; численні мовні помилки; відсутня логічна структура.

Критерії оцінювання есе

Кількість балів	Характеристика
5	Тема розкрита повністю; глибокий аналіз джерел; переконлива аргументація; творче, самостійне мислення; бездоганне оформлення.
4	Тема розкрита переважно повно; аналіз і аргументація достатні; є власна позиція; незначні недоліки в оформленні.
3	Тема розкрита частково; аргументація поверхнева; структура непослідовна; мінімум самостійності; помітні недоліки в оформленні.
0	Тема не розкрита; відсутній аналіз; есе компілятивного характеру; численні помилки та порушення вимог до оформлення.

Критерії оцінювання мультимедійної презентації

Кількість балів	Характеристика
5	Презентація повністю розкриває тему; матеріал глибокий, логічно структурований; відображено філософські ідеї, школи, позиції мислителів; є авторський аналіз і висновки. Презентація має чітку структуру: вступ, основна частина, висновки; логічні переходи між слайдами; послідовність аргументів збережена. Виступ упевнений, логічний, з належною науковою термінологією; студент відповідає на запитання, демонструє розуміння матеріалу.
4	Тема розкрита повно, але без глибокого аналізу; наведено основні положення та приклади; висновки логічні, проте поверхові. Структура в основному логічна; незначні недоліки у послідовності викладу або логічних зв'язках. Оформлення охайне; використано візуальні елементи, але не завжди узгоджені стилістично; є дрібні недоліки (перенасичення або нестача візуалізації). Виступ достатньо впевнений; відповіді на запитання неповні, але коректні; мова зрозуміла.

3	Тема представлена частково; виклад обмежується загальними відомостями; відсутній аналіз або власне бачення. Структура нечітка; частина слайдів не пов'язана між собою; матеріал подано фрагментарно. Дизайн посередній; наявні порушення в стилі, кольорі або читабельності; слайди перевантажені текстом. Виступ невпевнений, читання з екрану; відповіді поверхові.
0	Тема не розкрита; матеріал уривчастий, неточний або невірний за змістом; відсутня аргументація. Відсутня логічна побудова; матеріал хаотичний, складно сприймається. Відсутній продуманий дизайн; важко сприймати текст; не використано візуальні елементи або вони недоречні. Виступ відсутній або незрозумілий; студент не орієнтується у власній темі.

Критерії оцінювання підсумкового контролю

Кількість балів	Характеристика
36-40	Відповіді на питання повні, логічні, змістовні; студент демонструє глибоке розуміння навчального матеріалу, правильно використовує терміни, посилається на джерела (первинні і вторинні); виявляє вміння аналізувати, порівнювати різні підходи, робити власні узагальнення та висновки. Мова грамотна, академічна.
30-35	Відповіді загалом правильні і повні, але менш глибокі; присутні дрібні неточності або неповне розкриття окремих аспектів теми; логіка викладу збережена, термінологія використовується в основному правильно. Висновки зроблені, але не завжди обґрунтовані.
24-29	Відповіді часткові або поверхові; відсутній глибокий аналіз; спостерігаються неточності у визначеннях, слабка аргументація, фрагментарність викладу; студент володіє лише основними поняттями теми, але демонструє загальне розуміння змісту питання.
менше 24	Відповіді неправильні або неповні; виявлено нерозуміння суті навчального матеріалу; логіка відсутня, значна кількість помилок у термінах або фактах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / за ред.: В. Г. Кременя, С. М. Ніколаєнка. Київ : Знання, 2005. 327 с.
2. Вища освіта України і Болонський процес : навч. Посіб. / за ред.: В. Г. Кременя. Тернопіль : Навчальна книга, 2004. 384 с.
3. Ідея університету: Антологія / упоряд.: М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська. Львів : Літопис, 2002. 304 с.
4. Колесников О. В. Основи наукових досліджень. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 144 с.
5. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Київ : Алерта, 2019. 492 с.
6. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 135 с.
7. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Львів : Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с.
8. Основи наукових досліджень: методологія і практика : навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей / за заг. ред. І. В. Тимошенко. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2019. 252 с.
9. Палеха Ю., Леміш Н. Основи науково-дослідної роботи : навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2017. 336 с.
10. Пелікан Я. Ідея університету / Я. Пелікан; пер. з англ. В. Верлока та ін. – К.: Дух і Літера, 2008. – 360 с.
11. Про вищу освіту : Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print> (дата звернення: 13.11.2025).
12. Про освіту : Закон України 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/print> (дата звернення: 13.11.2025).
13. Рилова О.Ю. Причини та суперечливість масовізації вищої освіти. *Культурологічний альманах*. 2023. № 2. С. 197–203. DOI: 10.31392/cult.alm.2023.2.27.
14. Рилова О.Ю. Світові тенденції розвитку вищої освіти та її якість. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2021. Вип. 32. С. 98–102. DOI: 10.32837/apfs.v0i32.1033.
15. Товканець Г. В. Університетська освіта : навчально-методичний посібник. Київ : Кондор, 2018. 182 с.